

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ADMINISTRATION STRATEGIES IN BUDDHIST UNIVERSITY FOR ASEAN COMMUNITY

พระเมธาวิจารย์ส (สุเทพ พุทธจรรยา)* พินสุดา สิริธรรงศรี** กล้า ทองขาว***

Phrmedhavinaiyaros (Suthep Buddhachanya), Pinsuda Siridhrungsri, Kla Thxngkhaw

บทคัดย่อ

บทความนี้วัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์ และ 2) เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามโดยศึกษาจากบุคลากรของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 357 คน และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

สภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้านพบว่า ด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ ด้านงานบริหารทั่วไป ด้านงานงบประมาณ และด้านโครงสร้างการบริหาร ส่วนด้านบุคลากร อยู่ในระดับน้อย จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสภาพการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบันยังไม่รองรับประชาคมอาเซียน ทั้งนี้ปัญหาเกิดจากโครงสร้างการบริหารยังเป็นแบบเดิมไม่ทันสมัย ผู้บริหารไม่ได้พิจารณาบุคลากรตามความรู้ความสามารถ งบประมาณมีจำนวนจำกัดและการจัดสรรงบประมาณไม่กระจายทำให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผน ดังนั้น สิ่งที่บุคลากรมีความต้องการจึงได้แก่การปรับปรุงระบบโครงสร้างการบริหารงาน และกฎระเบียบต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยให้มีความยืดหยุ่นไม่ซ้ำซ้อน เน้นการบริหาร

* Doctor of Ph.D. Program in Educational Management, College of Education, Dhurakij Pundit University.

** Dhurakij Pundit University

*** Dhurakij Pundit University

ทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่เป็นกระบวนการมุ่งเน้นกลยุทธ์การบริหารงานภาครัฐสมัยใหม่ภายใต้หลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับประชาคมอาเซียน

ส่วนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน มีดังนี้ (1) ผลิตและพัฒนาบัณฑิตให้เป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนาโดยจัดการศึกษาศาสตร์ต่าง ๆ ให้บูรณาการด้วยหลักพระพุทธศาสนาเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรมสูง มีความรู้ และทักษะวิชาชีพในสาขาตามมาตรฐานสากลที่สามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ (2) สร้างสรรค์นวัตกรรมงานวิจัยประยุกต์ด้วยหลักธรรมโดยเน้นนวัตกรรมงานวิจัยและองค์ความรู้ทางพุทธศาสนาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมและแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) บริการวิชาการทางด้านพุทธศาสนาโดยเป็นแหล่งบริการส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านพุทธศาสนาเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและเป็นที่ยอมรับ (4) พัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นแหล่งการเรียนรู้และเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ การเผยแพร่และการอนุรักษ์ด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเชื่อมโยงองค์ความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับสากล และ (5) พัฒนาระบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์ให้เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง โดยเป็นองค์กรสมัยใหม่ที่มีคุณภาพมาตรฐาน และมีรูปแบบที่เป็นสากลรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ, มหาวิทยาลัยสงฆ์, ประชาคมอาเซียน

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the current situations, problems, and requirements of administration in Buddhist universities and to provide strategic suggestions of administration in Buddhist universities to support ASEAN community. The data were collected from 357 personnel of Mahamakut Buddhist university and Mahachulalongkornrajavidyalaya university through questionnaires and from experts through structured in-depth interview. The data were analyzed by percentage, standard deviation, and content analysis.

Results of the study found that:

The current situation of administration to support ASEAN community of Buddhist universities was at the moderate level overall. For each aspect, academic administration was at the high level, general administration, budget administration, and administration structure were at the moderate levels, and human resource administration was at the low level. These indicated that the administration in Buddhist universities did not truly support ASEAN community. The problems might come from traditional administration structure; qualified personnel had no chance to work with their full capability, and the limited budget and budget was mainly spent in the headquarters. The requirements of personnel were to adjust and improve administration structure, flexible rules and regulations of the universities, human resource-oriented administration and administration process system development with the aim at modern state administration under the good governance and in conform to ASEAN community.

In terms of administration strategy in Buddhist universities to support ASEAN community are as follows; (1) graduate production and development for excellence based on Buddhism with providing of variety courses as integration with Buddhism for production of graduate in high moral, knowledge and professional skill in all departments according to universal standard for competition either at national or international level, (2) to create the innovation with Dhamma applied researches which are emphasized on research in innovation and Buddhist knowledge body

which can be applied for social development and solving of community problems as sufficiently, (3) providing of Buddhism's academic based on providing to promote Buddhist learning for responding on the need of local or community and acceptance, (4) development Buddhist universities as learning sources and learning center throughout dissemination and reservation of arts and cultures, local wisdom which are concerned to sustainable development in universal field, (5) development for management and administration system in Buddhist universities such as high competency for modern organization as standardization and to be an universal form that can be supported with any changing in national and international level.

keywords: administration strategies, Buddhist university, ASEAN community.

1. บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบัน ประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและการแข่งขันอย่างสูงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และเทคโนโลยี ทั้งนี้เพื่อสามารถอยู่ร่วมในประชาคมโลกได้โดยเฉพาะภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการที่ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) อย่างเต็มตัว ทั้งนี้ จะพบว่าจำนวนประชากรของไทยอัตราคงที่ 65 ล้านคนมาเกือบสองทศวรรษแล้วเพราะมีผู้สูงอายุมากขึ้นและมีอัตราการเกิดของเด็ก Anon Sakworawit, 2016:9)

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ภาครัฐจึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เหมาะสมโดยเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางโครงสร้างของระบบต่าง ๆ ภายในประเทศเพื่อให้มีศักยภาพแข่งขันได้ในกระแสของโลกาภิวัตน์และสร้างฐานความรู้ให้เป็นภูมิคุ้มกันกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน (Office of the National Economic and Social Development Board, 2016:2)

มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานหนึ่งในสังคมไทยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเนื่องจากเป็นแหล่งที่รวมและผลิตกำลังคนที่มีความสามารถในระดับสูงทุกสาขาซึ่งกำลังสติปัญญาของคนเหล่านี้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศเพราะหน้าที่หลักของมหาวิทยาลัยคือการสร้างความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการเพื่อก่อให้เกิดความงอกงามทางปัญญาและคุณภาพแก่บุคคลและสังคมอย่างยั่งยืน (Office of the National Education Commission, 2014:4) ทั้งนี้ เพราะมหาวิทยาลัยนอกจากจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศแล้วยังเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ไปสู่สังคมที่พึงปรารถนาอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคนและความรู้

ดังนั้น มหาวิทยาลัยไทยจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความคล่องตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (Wijit Sreesa-Ant, 2008:3) นอกจากนี้ยังจะต้องเร่งปรับปรุงพัฒนาคุณภาพทางวิชาการให้ทัดเทียมกับมาตรฐานสากลให้เร็วที่สุด มิฉะนั้นจะส่งผลเสียต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาวมากกว่าที่เห็นในปัจจุบัน ทั้งนี้ เพราะวามหาวิทยาลัยจะผลิตคุณภาพของคนไม่เท่าทันกับความก้าวหน้าทางวิชาการของโลก และไม่สอดคล้องกับการเคลื่อนตัวของสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่มีการแปรผันอย่างรวดเร็วกว่ายุคใด ๆ (Kreangsak Jaremwongsak, 2008) การปรับปรุงและพัฒนาจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารโดยนำหลักการบริหารจัดการใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทิศทางการบริหารมหาวิทยาลัยในกระแสความเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันนี้ นอกจากมหาวิทยาลัยจะต้องให้ความสำคัญในการใช้เทคนิคและแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ที่เน้นการจัดระบบภายในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นการบริหารความเสี่ยง การบริหารการเปลี่ยนแปลง การจัดการความรู้ การพัฒนายุทธศาสตร์ การบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยถือเป็นกลยุทธ์การบริหารจัดการที่ไม่อาจมองข้าม และที่สำคัญผู้บริหารจะต้องรู้จักการประยุกต์ศาสตร์ทางการบริหารรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารงานของมหาวิทยาลัย มีการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารให้เหมาะสมกับยุคสมัยและสภาพแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนไป จึงจะสามารถบริหารจัดการมหาวิทยาลัยให้ประสบผลสำเร็จได้ ดังนั้น มหาวิทยาลัยในประเทศไทยทุกแห่งทั้งของภาครัฐและเอกชน ต้องมีการศึกษายุทธศาสตร์การบริหารจัดการของแต่ละมหาวิทยาลัยเพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในกระแสทางด้านโลกาภิวัตน์ได้อย่างทันทั่วถึง (Somjet Phusree,2009:24)

มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งคือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยก็เช่นกัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาหาแนวทางและยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้นำในการก่อตั้งสมาคมอาเซียน การสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง ภายใต้ยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ เอกลักษณ์ และประชาคมเดียว เพื่อความเจริญมั่นคงของประชากร ทรัพยากร และเศรษฐกิจของประชาคมอาเซียน จะต้องยึดหลักสำคัญ คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน การศึกษานั้นจัดอยู่ในประชาคมสังคมและวัฒนธรรมซึ่งมีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้ประชาคมด้านอื่น ๆ มีความเข้มแข็ง (Khantip Chinnasettawong,2013) จึงมีการสร้างเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network; AUN) ซึ่งเป็นความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษาระหว่างประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน

เหตุดังกล่าวนี้นี้จึงทำให้เห็นได้ว่า การมียุทธศาสตร์การบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนเพื่อธำรงรักษาปรัชญาของมหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งและหากมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทยทั้งสองแห่งได้มีการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารจัดการดังกล่าวก็จะยิ่งเป็นการเอื้อต่อการทำให้กิจการ พันธกิจ และปรัชญาของมหาวิทยาลัยสงฆ์บรรลุเป้าหมายได้ตามปรัชญาอย่างแท้จริง จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษายุทธศาสตร์การบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน โดยผลการวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการ

นำไปกำหนดเป็นนโยบาย และทิศทางการบริหารของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในอนาคตได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์ เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน

2.2 เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์ เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1

การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร การสำรวจข้อมูล การสัมภาษณ์ โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 2

พัฒนายุทธศาสตร์การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เป็นการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์ และจากข้อมูลแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด รวมทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยใช้หลักการวิเคราะห์ SWOT analysis

2. การสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากวิเคราะห์เทคนิควิธี SWOT Analysis มาสังเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของ TOWS Matrix เพื่อสร้างประเด็นยุทธศาสตร์ที่สามารถตอบสนองต่อการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์ เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน

3. ร่างยุทธศาสตร์ การพัฒนาการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์ ตามกรอบเนื้อหา คือ (1) พันธกิจ (2) วิสัยทัศน์ (3) ประเด็นยุทธศาสตร์ (4) เป้าประสงค์ (5) ตัวชี้วัด (6) เป้าหมาย และ (7) กลยุทธ์ สำหรับเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิร่างยุทธศาสตร์ พิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 8 คน

ดังนี้ (1) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการระดับอุดมศึกษา และ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการมหาวิทยาลัย (2) เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านการบริหารจัดการและทางการศึกษา (3) เป็นผู้มีความประสงค์ ผลงานทางวิชาการ ข้อคิดข้อเขียนถึงปัญหาและ แนวโน้มของมหาวิทยาลัย ตลอดจนมีวิสัยทัศน์ทางการอุดมศึกษาเป็นที่ยอมรับ และ (4) เป็น นักวิชาการบริหารการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

4. ศึกษาความเป็นไปได้ ผู้วิจัยศึกษาความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ โดยการสัมภาษณ์ รับฟังความเห็น/การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน พร้อมแบบประเมินผลยุทธศาสตร์ที่สร้างขึ้นตามกรอบการวิจัย เพื่อขอความคิดเห็นในการ ประเมินและตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยสงฆ์ เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน รวมถึงแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง ยุทธศาสตร์ที่ร่างขึ้นต่อไป

5. การปรับปรุงข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยปรับปรุงยุทธศาสตร์ตามความเห็นและ ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์รับฟังความเห็น/การสนทนากลุ่ม จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 คน

ขั้นตอนที่ 3

การจัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์ เพื่อเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน โดยการสังเคราะห์และสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ จากนั้น ปรับปรุงและจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ต่อไป

4. ผลการวิจัย

1) สภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคม อาเซียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้านพบว่า ด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ ด้านงานบริหารทั่วไป ด้านงานงบประมาณ และด้านโครงการสร้างบริหาร ส่วนด้านบุคลากร อยู่ในระดับน้อย

ปัญหาการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน พบว่า (1) โครงสร้างของการบริหารของมหาวิทยาลัยสงฆ์ยังเป็นรูปแบบเดิมไม่ทันสมัย และไม่สอดคล้อง กับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง (2) ผู้บริหารไม่ได้พิจารณาบุคลากรตามความรู้ความสามารถ ทำให้ บุคลากรทำงานเฉื่อยชา ไม่มีระบบในการทำงาน (3) อาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ประจำหลักสูตรของ แต่ละหลักสูตร มีวุฒิการศึกษาไม่สอดคล้องถูกต้องตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา (4) งบประมาณมีจำนวนจำกัดและการจัดสรรงบประมาณกระจุกตัวอยู่ที่ส่วนกลางทำให้

การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผน และ (5) เป้าหมายการพัฒนามหาวิทยาลัยไม่ชัดเจน เนื่องจากไม่มีแผนพัฒนาทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่ชัดเจน

ส่วนความต้องการในการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน พบว่า (1) ต้องการให้มีการปรับปรุงระบบโครงสร้างของการบริหารงานรวมทั้งกฎระเบียบต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยให้มีความยืดหยุ่น ไม่ซ้ำซ้อน มีความเป็นสากล (2) ต้องการให้มีการปรับทัศนคติและวิธีการทำงานของบุคลากรให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว (3) ต้องการให้ผู้บริหารมีนโยบายรับบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาตรงกับหลักสูตรและเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการเข้ามาเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร (4) ต้องการให้มีการกระจายงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์อย่างเป็นธรรมสอดคล้องกับความต้องการของวิทยาเขตหรือของแต่ละหน่วยงานโดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงบประมาณเป็นหลัก และ (5) ต้องการให้จัดระบบการทำงานเชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วมโดยให้บุคลากรทุกคนในหน่วยงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และเสนอแนวทางปฏิบัติงาน

2) จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอก พบว่า สภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน สามารถจะสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้ (1) ระบบโครงสร้างการบริหารมีลักษณะที่ซ้ำซ้อนกันไม่มีการปรับเปลี่ยนแนวทาง การบริหารให้เป็นไปตามรูปแบบสากลทั่วไป และไม่ได้ปรับปรุงโครงสร้างการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับแนวทางของประชาคมอาเซียน และสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (2) บุคลากร ยังขาดทักษะในการทำงาน ทำให้ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามกรอบภารกิจหรือหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ รวมถึงบุคลากรเก่าที่ไม่ยอมรับการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (3) หลักสูตรไม่มีความหลากหลาย ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานขาดการศึกษาวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนา ตำราที่ใช้ยังไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน (4) งบประมาณมีจำนวนจำกัดและการจัดสรรงบประมาณกระจุกตัวอยู่ที่ส่วนกลางทำให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผน วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ รวมทั้งยังขาดการวิเคราะห์ต้นทุนค่าใช้จ่ายต่อหน่วยคุณภาพ และไม่มีแผนกลยุทธ์ทางการเงินที่สอดคล้องกับจุดเน้นของมหาวิทยาลัยสงฆ์ และ (5) ระบบบริหารขาดความคล่องตัวที่จะพัฒนาให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการสมัยใหม่และตอบสนองต่อความจำเป็น

ส่วนแนวทางในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน สามารถสรุปได้ ดังนี้ (1) ควรปรับปรุงระบบโครงสร้างการบริหารงาน และกฎระเบียบต่าง ๆ ให้มีความยืดหยุ่นไม่ซ้ำซ้อน (2) จะต้องเน้นการบริหารทรัพยากรมนุษย์เพิ่มมากขึ้น เสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและความกระตือรือร้นให้บุคลากร (3) จะต้องสร้างความเชื่อมโยง

(Connectivity) ทางด้านการศึกษา กับสังคมอาเซียน เนื่องจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จะมีอัตลักษณ์ในแง่ของการเป็นมหาวิทยาลัยด้านพระพุทธศาสนา และจัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในประชาคมอาเซียน (4) จัดทำแผนการพึ่งตนเองอย่างพอเพียง และแผนการใช้งบประมาณที่สอดคล้องชัดเจนกับสถานการณ์ มีการทำแผนการใช้งบประมาณให้ชัดเจน ถูกต้อง และ (5) พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่เป็นกระบวนการ มุ่งเน้นกลยุทธ์การบริหารงานภาครัฐสมัยใหม่ และมุ่งเน้นการบริหารจัดการภายใต้หลักธรรมาภิบาล

3) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน

1) ผลิตและพัฒนาบัณฑิตให้เป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา โดยจัดการศึกษาศาสตร์ต่าง ๆ ให้บูรณาการด้วยหลักพระพุทธศาสนา เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรมสูง มีความรู้ มีทักษะวิชาชีพในสาขาตามมาตรฐานสากลที่สามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

2) สร้างสรรค์นวัตกรรมงานวิจัยประยุกต์ด้วยหลักธรรม โดยเน้นนวัตกรรมงานวิจัย และองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมและแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) บริการวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา โดยเป็นแหล่งบริการส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและเป็นที่ยอมรับได้ของชุมชน

4) พัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ และเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ การเผยแพร่และการอนุรักษ์ด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เชื่อมโยงองค์ความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับสากล

5) พัฒนาระบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์ให้เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง โดยเป็นองค์กรสมัยใหม่ที่มีคุณภาพมาตรฐาน และมีรูปแบบที่เป็นสากล สามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

5. อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้จัดทำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน สามารถนำมาอภิปรายผลในแต่ละยุทธศาสตร์ได้ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างสมรรถนะและเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตตามแนวพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากล

ยุทธศาสตร์นี้มีเป้าหมายเพื่อจัดการศึกษาศาสตร์ต่าง ๆ โดยบูรณาการด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรม มีความรู้ และมีทักษะวิชาชีพตามมาตรฐานสากลที่

สามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ สิ่งที่จะต้องคำนึงถึง คือ หลักการของประชาคมอาเซียน เนื่องจากการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์จะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของสังคมอาเซียนและสังคมโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างสรรค์นวัตกรรมงานวิจัยและองค์ความรู้ทางพุทธศาสตร์เพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาพุทธศาสนาแห่งอาเซียน (Buddhism Education Hub)

ยุทธศาสตร์นี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมประยุกต์ด้วยหลักธรรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของประชาสังคมแห่งอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำเสนอยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้เพื่อการเตรียมความพร้อมรองรับประชาคมอาเซียนและเพื่อยกระดับความสามารถให้แข่งขันกับนานาชาติได้

ยุทธศาสตร์ที่ 3 บริการวิชาการทางด้านพุทธศาสนาแก่ประชาคมสังคมอาเซียนเพื่อแก้ไขปัญหาและความท้าทายในภูมิภาค

ยุทธศาสตร์นี้มีเป้าหมายเพื่อเป็นแหล่งบริการส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านพุทธศาสนาเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาสังคมอาเซียน และมีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ทั้งนี้ เพราะมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งต้องสร้างเครือข่าย โดยมุ่งพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ทางด้านพุทธศาสนาอย่างกว้างขวางทั้งในระดับชาติ และพัฒนาบทบาทของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในการเป็นศูนย์แห่งความรู้ทางพุทธศาสนา (Buddhism Knowledge center) ของอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 บูรณาการแหล่งการเรียนรู้ด้านศาสนาและวัฒนธรรมที่หลากหลายของอาเซียนให้มั่นคงและยั่งยืนภายใต้ยุทธศาสตร์เอกลักษณ์เดียวกัน

ยุทธศาสตร์นี้มีเป้าหมายเพื่อมุ่งเน้นการเผยแพร่และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมีการแลกเปลี่ยนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับภูมิภาคต่าง ๆ และระหว่างประเทศ อนึ่ง “อัตลักษณ์” หรือเอกลักษณ์ เป็นลักษณะเฉพาะที่เด่นของคนกลุ่มหนึ่งหรือชาติหนึ่ง อัตลักษณ์ของอาเซียน คือ ลักษณะที่เด่นหรือเฉพาะร่วมกันของประเทศสมาชิกอาเซียน ประเทศแต่ละประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียนต่างก็มีอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์ของตน ได้แก่ “จิตวิญญาณของอาเซียน คือ การเอื้ออาทรและแบ่งปัน” การสร้างอัตลักษณ์ของอาเซียน จะต้องอาศัยความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยให้เป็นระบบสากลมีมาตรฐานในการรองรับกับประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์นี้มีเป้าหมายเพื่อการเป็นองค์กรสมัยใหม่ที่มีคุณภาพมาตรฐานและมีรูปแบบที่เป็นสากลสามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติและ

นานาชาติ มหาวิทยาลัยสองแห่งจึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยให้บูรณาการเข้ากับระบบสากลมีมาตรฐานในการรองรับกับประชาคมอาเซียน โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการบนฐานอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องด้วยความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้การเรียนแบบ e-education หรือ e-learning เป็นที่นิยมมากขึ้น โดยในอนาคต

ดังนั้น การบริหารงานของมหาลัยสงฆ์ในอนาคตจะต้องมีความเป็นอิสระ ปรับเปลี่ยน ได้รวดเร็ว คล่องตัวตามการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการและเทคโนโลยี และที่สำคัญที่สุด คือ การพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรให้มีคุณภาพ

6. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่นำเสนอจากผลการวิจัยเพื่อการประยุกต์ใช้และการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) รัฐบาลควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของมหาวิทยาลัยสงฆ์สู่ประชาคมอาเซียนและควรส่งเสริมให้ใช้โอกาสนี้ยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทยให้ทัดเทียมนานาชาติ

2) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรกำหนดบทบาทการผลิตนักศึกษาให้มหาวิทยาลัยสงฆ์มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตที่เป็นเลิศตามแนวพุทธศาสนาและกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์อาเซียนระดับอุดมศึกษา นโยบายการพัฒนาประเทศด้านการแลกเปลี่ยนบุคลากรหรือนักศึกษาต่างชาติ และนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาและวิจัยกับมหาวิทยาลัยในอาเซียน

6.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1) การนำยุทธศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ควรแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย กล่าวคือ การสื่อสารถ่ายทอด และแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ จะต้องกำหนดเป้าประสงค์และกลยุทธ์ทั้งในระดับผู้บริหารระดับสูงไปจนถึงระดับบุคคลที่สามารถปฏิบัติได้จริง และมีความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างกัน รวมทั้งมีความสมดุลระหว่างมิติประสิทธิผล มิติคุณภาพ มิติประสิทธิภาพ และมิติการพัฒนาองค์กรด้วย ซึ่งหน่วยงานอาจใช้ Balanced Scorecard และแผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) ในการวางแผนและสื่อสารกลยุทธ์ได้

2) การพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลจะต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบบริหารจัดการให้เป็นแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และมุ่งเน้นพัฒนาขีดสมรรถนะของบุคลากรเป็นสำคัญ โดยผู้บริหารควรมีนโยบายและแผนพัฒนาบุคลากร ให้มีความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ และเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยควรจะมีงบประมาณสนับสนุนบุคลากรทุกคนได้เข้าศึกษาต่อ หรือเข้าอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรมีนโยบายพัฒนา บุคลากรสายผู้บริหารให้มีความพร้อมทั้งด้านวิชาการและประสบการณ์เพื่อจะได้เตรียมตัวเข้ามาทำงานเป็นผู้บริหารที่ดีมีคุณภาพในอนาคต

6.3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเป็นแนวคิดหลักในการพัฒนาที่ยั่งยืนของอาเซียน ดังนั้น จึงควรมีการศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เพื่อจะได้ทราบว่า ในการพัฒนาประชาสังคมอาเซียนนั้นควรมียุทธศาสตร์ที่สำคัญอย่างไรบ้าง

2) จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันอยู่ในภาวะที่มีการแข่งขันสูงทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ คุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่บ่งชี้ศักยภาพในการแข่งขัน ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาปัจจัยที่แสดงถึงคุณภาพมาตรฐานและศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทยในการแข่งขันกับประเทศสมาชิกอาเซียน

References

- Anon Sakworawit, (2016). *How Thai University Would be Survived?* Bangkok: Applied Statistics Department of NIDA Institute.
- Black, J.S. and L. W. Porte. (2000). *Management: Meeting New Challenges*. New Jersey: Prentice-Hall International.
- Certo, Samuel C. (2001). *Modern Management*. (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Daft, Richard L. (1992). *Nization Theory and Design*. (4th edition). Singapore: West Orga.
- Drucker, Peter F. (1975). *Management Challenges for the 21st Century*. New York: Harper Business.
- Fayol, Henri. (1949). *General and Industrial Management*. London: Sir Isaac Pitman & Sons Ltd.
- Higher Educational Committee. (2008). *Higher Education Planning Frameworks for 15 Years Vol. 2. (2008-2012)*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Khantip Chinnasettawong. (2013). *The Strategy for Running Basic Education to ASEAN Community*. Bangkok: Silpakorn University Press.
- Kreangsak Jarernwongsak. (2008) *Junction University: Lighting of Vision for Thai Higher Education in Future*. Bangkok: Success media.
- Lewin, K. (1985). *Model for Organization Change*. Frontier in Group Dynamics. New York: Harper & Row.
- Simon, Herbert A. (1996). *Administrative Behavior*. New York: MacMillan.
- Wheelen, Thomas L. and Hunger, David. (2004). *Strategic Management and Business Policy*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.
- Wijit Sreesa-Ant. (2009). *University Under Government Control*. Nakhon Si Thammarat: Walailak University.